- Title – X
- Accession No – Title – X
- Accession No –
- Folio No/ Pages – पेज -10, 1-10 तक
- Lines-
- Size
- Substance Paper –
- Script Devanagari देवनागरी
- Language – संस्कृत
- Period –
- Beginning – तानामुतमंदेवमुक्तिमुक्तिप्रदायकं तदहंश्रोतु-
मिच्छामिप्रसीद कथयश्रमे ।
- End – सूर्यमांधदित्वा पुनअर्घसंस्थाप्य च पुनपूजनं - पुनः संकल्पम् पुनः विसर्जनं इति क्रमः ।
- Colophon-
- Illustrations -
- Source -
- Subject - आचार - व्यवहार
- Revisor -
- Author - X

1. Remarks-

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

तानामुत्तमंदेवभुक्तिमुक्तिप्रदायकं तदहंश्रोतुमिच्छामिप्रसीद
कथयस्वमे ईश्वरौवाच: कथयामिव्रतंगोप्यंशृणुष्वैकाग्रमा
नसा माघफाल्गुनयोर्मध्येत्यासितायाचतुर्दशी शिवरात्रि
स्तुजाज्ञेयासर्वयज्ञोत्तमोत्तमा दानधर्मैस्तपोस्तीर्थैकिंवायज्ञ:
शतैरपी शिवरात्रिसमंनास्तिसत्यंसत्यंममप्रीये कृष्णाश्रा
कालिहंत्रिचममममार्गप्रबोधनि नतेजमपुरियांतियै: कृतासा
चतुर्दसी उमौवाच: कथंयमपुरीत्यक्त्वानरासिवपुरींव्रजेत् येन
नेमकैतुकंदेवकथयस्वममप्रभो ईश्वरौवाच: शृणुदेविकथांवृ
त्तांशिवपैराणकीमिमां यमत्रासनहांचैवशिवस्थानप्रदाइति
कश्चिदासीत्पुराकालेनिषादःश्वामिष: प्रियः पत्नंतस्त्रावा

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

सीद्यम्भ्धरासक्तचारिण्या मांसभक्षोदुराचारः कुटंबपरिवारि
तः पालकः वाकुपीनोधनुष्पाणिवद्धगोधांगुलित्रवा ही
२ र्घवाहुश्चवलवान्पश्चाकर्षणतत्परः धनुर्वामेनगृहित्वातद्
क्षिणेनसमुत्तमं सः जगामवनंघोरंसिंघव्याघ्रनिषेवितं जी
वनवृत्तिश्चतेनैवकुटुंवंपरिपालयन् वनंगत्वानिरीक्ष्यतदिशामा
र्गमितस्ततः पदंचपदमार्गंचकाश्चिन्मृगसूकरान् इतश्चेतश्च
धावनसः आमिषालुब्धमानसः वनेचपर्वतांश्चैवभ्राम्यमाणो
दिनंगतः संप्राप्तंनततः किंचिन्मार्गसौकरमामिषं निरासोलु
ब्धकोभूत्वातदाघस्तंगतोरवौ सदद्दर्शतदातत्तडागंमनो २
हरं चिंतयामासचतदातडागेजीवघातनं करिष्याम्यवचार

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

वृक्षांजीवानांनिधनंहृदं ततोसौजलमार्गीनस्तत्तीरेजः
स्मधाग्रं आरुह्यजालमास्थायतत्रासौनोयुक्तीकारगः
तर जलमध्येमाहालिंगंतिष्ठतंनादिसंज्ञीतं: बिल्ववृक्षः
तमाहाद्दिव्योजालिमध्योहिसंस्थितः स्योहित्वातस्यपत्रा
णिमार्गस्यअधर्धमाक्षिपत् तानिजीर्णानिपत्राणिउत्थितैः
प्रान्यप्युतानिच दक्षिणमार्गास्थितान्येवपल्लवेजीलिंजैस
रः मस्तकानिदेवादनिलोलिंगमस्थानिचादीपत् लुब्ध
केनकृतंपापंयातंतत्क्षणेन तत्स्वयं नद्रस्नानवाविकृः
अनरुद्रादेवतामपी शुक्लांदुःकृतंचापीवलादेवेनतीयतो

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

नदिवाभोजनंतस्यप्राप्तंनिषेलुब्धचेतसः ततःक्षुत्तयमा
३ नस्यनानिद्रास्यप्रजायते तस्यगंधंसमाघ्राणंलुब्धकस्य
वरानने नतिष्ठंतिमृगाःसर्वेशरघातभयात्ततः एवंभ
तस्यतद्यामःप्रथमःप्रहरोगतः द्वितीयप्रहरेचैवक्राग
तात्हरिणीजले सुजीवनाम्रूपाचराजतेत्राप्सरोपमा
निरीक्षितादृशःसर्वाविकासोत्फुल्ललोचना लुब्धकेन
पिशाचृग्याहरिणीजलमागता संधितस्तुशरस्तेनत्यकहृदे
नचेतसा कृतानिविल्वपत्राणिमार्गरुध्यर्थमाक्षिपत् ३
क्षिप्तानिदक्षिणेभागेतस्यलिंगस्यमूर्धनि शिवंशिवंतदा

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

ध्यायन्शीतेनपरिपीडितः स्तस्मिंनंतरेदृष्टो लुब्धको
मृगकांतया लुब्धकोयमितिज्ञात्वाकालोमेसमुपा
गतः लुब्धकंहरिणीचैवदृष्ट्वावाचामभाषत: हरिः
रुवाच स्थिरोभवमाहाव्याधसर्वजीवनैकांतक कि
मर्थमांममृगींहंसिकथयस्वमाहाबलः लुब्धकोवाच कु
टुंबपीडितेस्माकंक्षुधानित्यंतथाकुले तेनत्वांनिक्षि
तेहनिष्यामियार्थेसुलोचने धान्यंनास्तिगृहेस्माकं
तेनाहंत्वांनिपातये वृकोवाघातितोजीवामस्मान्नहीति
मंडले नमृतोहरिणीवाणीपक्वमूलांवनचारिणं ए
तस्मिन्नंतरेदेवविवदतोश्चपरस्परं मृतो सोघातकेघोरे
लिंगार्चनविधानतः लुब्धकस्ततःप्राहहरिणीप्र

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

तिविस्मितं कुत्रस्त्वंहिसंमत्यल्लाकस्माद्देशादिहागता
हरिस्सुवाच शृणुत्वंलुब्धकश्रेष्ठकथयामितवाखिलं
४ पूर्वंमासमाहंरंभास्वर्गलोकेवराप्सरा अत्यंतरूपला
वण्यासौभाग्येनातिगर्विता सौभाग्यबलयुक्तापि
दानवामदगर्विता: मयात्यक्तताभर्ताहिरस्याद्दोमाहा
वला जीवितंमेद्वितीयंचमयासंभावितःसदा तेनत्वा
द्दंचिरंकालंभुक्ताभोगामनोरमान् अन्यास्मिन्दिवसे
व्याधक्रीडयंत्यामयासह नृत्तंप्रेक्षगंदिव्यंशंकरस्या ४
यतस्तदा गताहंतत्रकैलासेरुद्रायंशंकरस्वयं केनाहं
मोहितारंभेनवात्वंप्रतिवारिता सौभाग्यमदर्पेणना
गतासिमयाश्रमं कथयस्वप्रयत्नेननोचेद्दह्यंदृशामिते

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

रंभोवाच शृणु देव प्रवक्ष्यामी बहुकालस्य कारणं आसीद्भर्त्ता
ममगुर्हिदानवोमदगर्वितः तेनसार्धंचिरंकालंक्रीडंतीत
स्यमंदिरे तस्यलोभप्रलुब्धाहमास्थितातस्यशासने तेना
हंनागताशीघ्रंसृष्टिसंहारकारकः इत्येतद्वचनंश्रुत्वासक्रा
हंवाक्रिरतत्रा गिरस्याज्ञामृगोभूत्वात्वंमृगीचभविष्यसि
द्वादशाब्देनभद्रेत्वंकुःविताचभविष्यसि अतसंकरशापेन
त्वागताहंमहीतले अनुग्रहकृतोतेनसंकरेणततःस्वयं
यस्मिन्कालेममभाग्येनपूर्वजन्मस्मरिष्यसि यस्मिन्काले
रामसोहोभविष्यतीनसंसयः तेनशार्दूमयाव्याधश्चिरका
लंवनेस्थितं भ्रमंत्यापीमयाद्दृष्टोदेवसोनहिसंकरः आं

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

त्दुःखिताव्याधतेनशापेनापीडिता नास्तिमेत्तचिरंमांसंसत
५ मुक्तंतवागत नभवेद्भोजनंव्याधदिनमेकंगृहेतव म
दीयाभगिनिचैतन्मार्गेणैवागमिष्यति भवाञ्शीर्णासर्वपीनां
गीरक्तमांसेनपूरिता सकुटंवास्थितोव्याधगृहेभोज्यंभ
विष्यति इतितद्वचनंश्रुत्वाव्याधोवचनमब्रवीत् व्याध
उवाच श्रामृगीयदिनायातिकुटुंबंपीड्यतेतदा क्रियते
किंमयापश्चात्किहृसंशोच्यतेत्वया भणितद्वचनंश्रुत्वाश्चति ५
स्वामितिचाकरोत् द्विजोभूत्वात्तुव्याधक्रियाहिनस्तुजायते
स्वाध्यायेनतुयोनष्टसततसोवविवर्जितः तस्यपापेनलिप्ये

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

हंयदिनायातिशापरा दीपंदीपेनयः कुर्वीत्याद्ंपादेनसोधयेत्
तस्यपापेनलिप्येहं यदिनायातिशापरा भर्तारंस्वामिनंहत्वातां
चातिथिमेवच तस्यपापेन। द्विभार्यस्यातुयत्पापंवैषम्यावापजा
यतेः तेनपापेन। श्रुत्वामृगपास्तुतद्वाक्यंलुब्धकेनादुरात्मना
संधानंवाणस्यसंधानमुक्तारणाहरणीतदा तस्यामुक्तिप्रभावेनालिं
गार्चनविधानतः पुनरासीद्द्विलम्मूलेस्मात्मनोग्यग्निकारणात्
शिवरात्रिंवृंतदाभायत्तश्चीतेनपरिपीडितः तेनाबिल्वस्यपत्राणि
गृहीत्वामार्गेसोप्यधने दिशानिदाहारणाभागेतस्यलिंगस्यमूर्ध
नी यावन्निरीक्षतेमार्गेतावद्दृष्ट्वागतामृगी संधानंकृतमार
ब्धंकालरूपेणसत्वरंः लुब्धकोहस्तमार्गेणागतासोहर्षानिर्भरं

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

कालरूपंचातंदृष्ट्वाविह्वलाहरिणीतदा शांतंविचिंतसत्त्वाल्लुब्धकंका
लरूपिणं मृग्युवाच धनुर्धरमाहाव्याधसर्वजीवनिकृंतक: शृणु
६ मेवचनंत्वेकंपश्चान्मांत्वंनिपातय: ममसाभगिनीव्याधमार्गेणानेनं
चागता कथंगतावदव्याधपुरस्तादृदृश्चाखिलं व्याधस्तद्वचनंश्रु
त्वाहरिण्याश्चविस्मित: तस्यास्तुयादृसिवारिसुतास्याश्चापिताहृसी
प्रतिज्ञाजाकृतापूर्वंशात्यैवसमागता सर्वांगपरिपूर्णेनाचाग
ताहरिणिजले लुब्धकउवाच: मृगीत्वंशृणुमेकाकंगताशा
निजमंदिरं आगतासिमदर्थत्वंजानेत्वंसत्यवादिनि अहोरात्रं ६
कृतंकष्टंशांप्रतंतन्निसामय सर्वतद्वचनंश्रुत्वाव्याधोक्तंश्रुतिदा
रुणं मृग्युवाच हरिणीमवक्लांस्त्र मेवंमांत्वंनिपातय: ममभ
र्तासुपीनांगोमांसरसेनाभिपूरित: जलपानार्थमेवास्मार्गेणवागमिष्यति

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

11

तस्यमासेनत्रष्त्रिंस्तेसमेदिनचतुष्टयं सकुटुंबस्यतेव्याधस्त

त्यमेतद्दिनाम्यतः तस्यातद्वचनंश्रुत्वाकिंकरोमीतिविस्मितः

त्वंतावद्द्धमेसत्यंनास्तिमेनिष्क्रियःपुनः तस्यतद्वचनंश्रुत्वा

प्रतिज्ञांहरिणीजगौ द्वावियस्त्वश्वयंभुत्वासंग्रामेयानि

वर्तिते स्वामिनेतुपरित्यज्यतत्पापंमेभविष्यती कृतघ्न

स्पतुयत्पापंगोघ्नोब्राह्मणनिंदके तेनपापेनलिप्येहं

यदिनायातिमेपति व्याधस्तद्वचनंश्रुत्वामुक्त्वाचाहरिणी

तदा जलंपीत्वागताशातुसहशास्वाश्रमंप्रति सर्वसातुग

ताराविः सत्पुषःसत्यप्रदस्यते व्याधस्त्राप्यातिसीतेनक्षुध

यापरिपीडितः पुनरेवादिसोभागंगत्त्ययकः सःव्यलोकयत

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

श्रिज्ञानिविल्वपत्राणिलिंगमूर्धनिचाक्षिपत् दृष्टोसोलुब्ध
७ केनापीहरिण्याश्चप्रातिजया हरिणंलंसमायांतंवीक्ष्यचा
गतमंतिके: सोभागपवलवेगाढ्यंदिव्यरूपधरंतदा संदधे
सरसंधानंव्याधःसंहृष्टमानसः दृष्टोसौलुब्धकस्तेनका
लवत्समुपस्थितः निस्त्रीतंमररंगमेघयादिवाचाविच
लितः मदीयेवल्लभेनार्य्येलुब्धकेनविनाक्षिते हाहादै
वक्लृतंपापंदृढदुःखंमहद्भयं नाभार्य्यस्यगृहंसोख्यंगृहे
पिचवनेपिच स्वर्गेपिनास्तिपुंसस्तुगृहधर्मस्तुयद्भवेत् २
जागतिभार्य्ययायातात्रागतिर्मेभविष्यति इत्येवंचिंतयि
त्वाचलुब्धकंवाक्यमब्रवीत् शृणुव्याधमामाहप्रेष्यामी

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

याहारभोजनः वचनंकथयाम्येकंयद्दितेश्रुतिसोभनं
श्रागतेहेचमेभार्येनित्वयाप्ययमारितेः निश्चयंकथयस्माक
मितिचापिषभक्षकः व्याधउवाच गतेतेगृहमार्गेएकं
त्वावाचंममागतः ग्रामांनिवेसितस्त्वंचकुरंगकुरूनिश्चि
तंः मृगउवाच किमसत्यंवदव्याधत्वयातेनानिपातिते
कर्मणाकेनमुक्तेतेकृतंतद्गृहभोषणं किंपूर्वंचरितंद्वा
भ्यांत्वयाचप्रतिपादितं तस्यातद्वचनंश्रुत्वाहरिणद्वयमा
नसः तन्दुभ्यांमृदितंजातंतत्तथैवनचान्यथा शृणुतद्वच
नंसत्यंकृतार्थस्तुनचोभवत् तवाहंगृहमायामिप्रिषीनस्तु
श्रानिश्चितंः ममाप्यांसंग्रभूतंहितद्रहीतुंनसक्यते व्या

धउवाच असत्यं वदसि त्वं चेत्ततः किं नु करोम्यहं इति तद्व
चनं श्रुत्वा नृपतिश्चाह रिपुंजयं मित्रं वंचयते यस्तु धर्मं लो
पं च कारयेत् तेन पापेन लिप्येहं यदि नायामि ते गृहं विर
सेतुरसं दद्यात्सेतुभेदं च कारयेत् तेन पापेन लिप्येहं यदि
नायामि ते गृहं अथ किं बहुनोक्तेन विश्वायां जायते क्षमि
संतुष्टोवाच धद्भुतपुत्रेसंधानंसंहत्तं तदा सन्मुखवानिचय
त्रानिशीथानि निशि वमूर्धनि शिवं शिवं तदाध्यायन्निम
तो जालमध्यतः सर्वरी जागरेणैव नीता तेनादित्तिरेवो म
ह्नेसेोपातकैर्घोरैर्लिंगार्चनविधानतः विलोकयन्दिसः स
वीन्छिंतयन्समहुरमहुः आगतो गृहमार्गेण परतो हरिणः स्वयं

आरण्येनिर्जलेदेसेनिरासोलुब्धकस्तदा ततस्तुलुब्धकेरण्ये
सन्मुखःस्तिसमागतः अहंदृष्ट्वाचासियंकिंचिन्निराशास्तिस्तदा
भवत् पृच्छस्वभार्जियंस्वामिन्कथंरात्रिरुपोषिता उवाचैनंव
चस्तुहेमृगंवस्वयमागतं अवध्यसत्यवाक्यात्वंतस्माद्दुष्टमाह
व्रतः इत्युक्तातंमामव्याधोविस्मयंपरमंगतः वनीयद्वृत्तमास्त्रयं
कथयामासचाखिलं शिवरात्रिर्मोजिनंनैवक्षांतंतदृष्वभार्यया
ततश्चासर्वैर्दिव्यैर्गणैर्हृदितंसूर्जमंडलं निरासस्त्रग्यहंसीघ्रंग
तोसौविकलालना तावद्भिभास्त्रतेसर्वैनिरीक्ष्यपीत्रिमार्गि
रां नियारसमापितेदृष्ट्वाकथंरात्रिरुपोषिता नानीतमामिसं

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

तेनकैर्यैरात्रौनिराशाःशिवागताः भोजनंनकृतंस्वामिन्स्तस्य:
भार्य्यावचोब्रवीत् उपोषितस्त्वहोरात्रंकष्टेनप्रवर्त्तते भोज:
नंनकृतंतेनजयादत्तंनुभार्य्यया अकामाज्जागरंरात्रौसिवरात्र्यां
८ वरानने अकरोत्कालपर्य्यंतंगृहीतोजमकिंकरैः जातेतु
सुसमारब्धसूलपट्टिशधारिभिः सिवेनप्रेषितस्तस्याविमा
नेगणास्सयुतं शीघ्रमानीयतंगत्वागणास्तेयंतुमुद्यता
यावद्गच्छंतितेसर्वेतावत्पश्यंतिलुब्धकं हन्यमानंतुसोहदं
डैर्वज्रिभिर्मुष्टिभिस्तथा सर्वैकालाहलंचक्रुःसैरस्माकमितितेग ८
णा परस्परंजुध्यमानाश्चक्रुस्तेजमकिंकरा यमदूताउद्
यंचामोनवयंदुष्टंपापिष्टंजीवघातकं पापिष्ठंतन्महद्युद्धमन्यो

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

न्यंजयकांह्निरं भग्नांगसंधयः सर्वेकुंदमानाम्रुदारुणं व्याधि
व्याहितिभोराजंगतास्तेयममंदिरेः निषादोपिगणैर्नीयतोजत्वेद
वामेश्वरः दृष्टमात्रोपिदेवेननिषादोगणंतागतः स्थितोसौ
देवदेवस्यकुंडलाभरणोज्वला तस्मैदत्तंमहेशेनविमानंस
र्वकामिकं अथदूतावदंत्यग्रेधर्मराजस्यपृच्छतः पश्यकोध
र्मराजेनकासौकालेनयोजितः जमदूताउचुः शृणुराजन्वदा
म्यकंयुद्धं शिवगणैःसहः नीतोपिपापकर्मासौविमानेजीवघा
तकः कथंशिवपुरींजातःभिन्नगुह्यो विचारकः चित्रगुप्तोवाच
निषादःपापकर्मापिजीवप्राणिवधेनच कदाचित्सःवनंगत्वा
नकिंचित्प्राप्नवांस्तदा दिवसोत्रनिराहारोचचतुष्ट यज्ञेजलांतिके

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

सचविल्वस्यपत्राणिगृहीत्वामार्गतोह्यपत् कदाचित्दैवसं
योगात्वायुनालिंगमूर्धनि सिवरात्रिः कृतातेनजागृत्तामृग
१० हेतुना सिवरात्रिप्रभावेनसगतः संकरालये जमायसंकराभ्या
सेगतोदंडदैसेतदा दृष्यामेधर्मोनियमोदंडोयामितिसोवदत् सं
करोवाच शिवरात्रिप्रभावेनलुब्धकोयममांतिके जातोदंडंग्रहा
णेमंपाहिपाह्ययपापिनं एवमुक्तोधर्मराजोगतोसौस्वालयंप्रति
एवंदेविमयाख्यातंसिवरात्रिमाहात्म्यं ऋकामोलुब्धकोयस्मात्कृ
त्वाह्यमरत्वंगतः कामतः शास्त्रदृष्टेवयःकरोतिसिवव्रतं शिव २०
षडाक्षरं मंत्रंशिवपूजांकरोतियः सिवरात्रौजागरेणतदेवानुगमा
नसः तदहंश्रोतुमिच्छामिप्रसादात्वक्तुमर्हसि शिवोवाचः

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

नाज्ञात्मा क्रोधहीनस्तु तपस्वी ह्यनसूयकः तस्मै देयमिदं दे
वि गुरुपादानुगायहि यस्तु सद्भावसंयुक्तः स रुद्रत्वं व्रजे
त्सदा तवदत्तुं तत्तत्सर्वं निंगुरुपूजनं ज्ञानतः शि
वराद्यां तु सर्वं तस्याक्षयं भवेत् शिवबुद्धांरं यस्तु शिवरा
त्र्योपपन्न शुची शिवरात्रिव्रतं कुर्यात्शिवलोके महीय
ते इति श्रीशिवपुराणे शिवरात्रिव्रतकथा समाप्ता शुभं
अथ सोमवारप्रयोगः अपसर्पन्तु इति अपसर्पन्तु भूतानि पि
शाचाः सर्वतो दिसं सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्म समारंभेत्
इति प्रतिदिसं सर्षपक्षेपं सूर्यायार्घं दत्वा पुनरर्घं संस्थाप्य
च पुनः पूजनं पुनः संकल्पम् पुनः विसर्जनं इति कुरु

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

21

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

24

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA